

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філологічний факультет
Кафедра української мови та славістики**

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць

Випуск 14

Рівне – 2025

*Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 30 червня 2025 року)*

Рецензенти:

Ніколаєнко Л. І., кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні;

Мединська Н. М., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та методик викладання, проректор з наукової роботи Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Деменчук О. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Редакційна колегія:

Адах Н. А., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Антончук О. М., канд. пед. наук, доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Архангельська А. М., докт. філол. н., професор кафедри славістики (секція україністики) Університету ім. Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка);

Вокальчук Є. Л., канд. пед. н., доцент, завідувач навчально-методичного кабінету Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП;

Волос Н. П., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*гол. ред.*);

Гаврилюк Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Максимчук В. В., канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри української мови і літератури НУ «Острозька академія»;

Мороз Л. В., канд. філол. н., професор, завідувач кафедри іноземних мов РДГУ;

Ніколайчук Г. І., канд. пед. н., професор, декан філологічного факультету РДГУ;

Павлюк Н. П., канд. пед. наук, доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Ричагівська Ю. Є., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Совтис Н. М., докт. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови та славістики РДГУ;

Шкарбан Т. М., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Шульжук Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ.

Л 59 Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. 2025. Вип. 14. 229 с.

До збірника увійшли матеріали конференції, присвяченої пам'яті професора Каленика Шульжука та професорки Галини Вокальчук, зокрема статті молодих дослідників і провідних фахівців у галузі філології та лінгводидактики.. У працях розглянуто актуальні питання граматики сучасної української мови, лексикології, проблеми мовної освіти, актуальні питання міжкультурної комунікації, мовно-літературні трансформації.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів, учнів шкіл.

Відповідальна за випуск – канд. філол. наук, доцент Н. П. Волос.

Видання здійснено в межах наукового проекту кафедри української мови та славістики Рівненського державного гуманітарного університету «Лінгвістичні студії молодих дослідників».

Шульжук Наталія, Бальчаровська Богдана

МОРФОЛОГІЧНІ ВЕРБАЛІЗАТОРИ ЕМОЦІЙ У РОМАНІ «НЕ ОЗИРАЙСЯ І МОВЧИ» М. КІДРУКА

У статті проаналізовано слова різних лексико-граматичних класів та їхніх граматичних категорій, що вербалізують психоемоційні стани підлітків у романі «Не озирайся і мовчи» Макса Кідрука, виявлено їхню специфіку, пов'язану з ідіостилем автора, та функції, які вони виконують у контексті роману: привертають увагу читача до проблем, з якими підлітки стикаються у реальному житті, а також передають їхні почуття та переживання.

Ключові слова: *текст, дискурс, лінгвістичний аналіз художнього тексту, трилер, психологізм, містичне, частини мови, граматичні категорії, емоції, лексико-граматичні класи слів, вербалізатори емоцій.*

The article analyzes words of different lexical-grammatical classes and their grammatical categories that verbalize the emotional states of teenagers in the novel "Don't Look Back and Be Silent" by Max Kidruk, reveals their specificity related to the author's idiosyncrasy, and the functions they perform in the context of the novel: draw the reader's attention to the problems that teenagers face in real life, and also convey their feelings and experiences

Key words: *text, discourse, linguistic analysis of a literary text, thriller, psychologism, mystical, parts of speech, grammatical categories, emotions, lexical-grammatical classes of words, verbalizers of emotions.*

Постановка проблеми. Сучасний антропоцентризм, на відміну від попереднього етапу розвитку наукової галузі, поставив людину у центр

досліджень. У мовознавстві, орієнтуючись на цей принцип, мову почали вивчати як засіб комунікації та впливу. Дослідників зацікавив процес спілкування загалом, а також окремі його аспекти, що визначають як ефективну комунікацію, так і деструктивну, яку нерідко супроводжують відповідні емоції. Останні передусім є предметом вивчення психологів, тоді як лінгвістів цікавлять засоби їх вербалізації в актах безпосереднього спілкування, а також у художніх текстах, побудованих на засадах психологізму.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Одним із найпоширеніших з-поміж прозових різновидів текстів художнього стилю є роман, який під пером сучасних українських письменників зазнав трансформацій, що призвели до формування «особливого жанру літератури і кіно, у якому специфічні засоби мають викликати у глядачів або читачів тривожне очікування, тривогу, страх» [10, с. 97], – трилеру, визнаним майстром якого в українській літературі більшість літературознавців (І. Пасько, М. Хмелюк, Т. Чонка та ін.) вважає Максима Кідрука. Його творчість неодноразово була предметом вивчення літературознавців (І. Пасько, М. Хмелюк, Т. Чонка, О. Лілік, К. Лотиш та ін.). Художні тексти Максима Кідрука привертали увагу й мовознавців (О. Мороз, І. Тертишна, І. Демешко, Т. Бондаренко та ін.).

Предметом дослідження був і роман «Не озирайся і мовчи»: С. Кіцелюк виявила в ньому ознаки підліткової літератури [7], Т. Чонка зосередилася на його пізнавально-виховному потенціалі [13], А. Юричко проаналізувала його соціально-психологічну проблематику [14]. Однак морфологічні вербалізатори психоемоційних станів персонажів роману не були предметом спеціального лінгвістичного опису, з чим і пов'язуємо актуальність нашої наукової розвідки.

Зауважимо, що для художнього тексту притаманні ті ж ознаки, що й для будь-якого іншого тексту (інтегративність, дискретність, інформативність, континуум, інтертекстуальність та антропоцентричність [6, с. 229]), однак вони мають специфіку свого вияву в ньому. Так, визначальною у ньому є естетична

інформація та суб'єктивне відтворення світу дійсності через посередництво «прийомів художньої виразності, що змістовно збагачують текстову інформацію, ... запозичень світоглядного способу естетичної фіксації світу, прагматики асоціацій, синкретизму функціональних стилів тощо» [12, с. 516]. Результатом чуттєвого відображення об'єктів дійсності у свідомості людини є основна ознака художнього тексту – образність, яка й визначає специфіку здійснення його лінгвістичного аналізу в єдності форми і змісту.

Головними героями трилера «Не озирайся і мовчи» є рівненські підлітки Марк і Соня, учні п'ятнадцятої школи, які не знаходять себе у світі дійсності, через що потрапляють у паралельний, у якому ховаються від цькування та домашнього насильства. Однак і у ньому підлітки не тільки почуваються незатишно, а й стикаються з небезпекою, тому закономірно, що Макс Кідрук використовує мовні одиниці різних рівнів для передачі психоемоційних станів персонажів. Нашу дослідницьку увагу привернули морфологічні вербалізатори емоцій у цьому романі.

Мета статті – дослідити морфологічні одиниці, які презентують емоційні стани персонажів у романі «Не озирайся і мовчи» Максима Кідрука.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як слушно зауважує І. Кучеренко, сучасні граматики визначають частини мови як «групи слів, об'єднані близьким лексичним значенням, однаковими або схожими формальними ознаками й спорідненою роллю в реченні» [9, с. 100]. Щодо проблеми виокремлення частин мови, то зауважимо, що є традиційний підхід до їх диференціації та нетрадиційний. У традиційній морфології виокремлюють десять частин мови [4, с. 26] – самостійні (іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник) та службові (прийменник, сполучник, частка). З-поміж самостійних частин мови виділяють також відмінювані й невідмінювані (прислівник, дієприслівник як форма дієслова та окремі іменники і прикметники). Окрему позицію відводять вигуку, оскільки він не виявляє виразних ознак ні

службових, ні самостійних частин мови. Такий підхід до класифікації частин мови представлений у більшості підручників з морфології [5; 11] та у шкільному курсі української мови.

В. Горпинич, крім вказаних частин мови, пропонує виділяти станівник («клас невідмінюваних слів з категоріальним значенням непроцесуального стану у функції головного члена (присудка) односкладних (безособових) речень» [4, с. 237]) та модальник («специфічні повноцінні самостійні слова, які виражають суб'єктивну модальність (ставлення мовця до висловленої думки), не мають системи словозміни та синтаксичних зв'язків з членами речення, відокремлені від інших у реченні, але пов'язані з ними семантично та інтонаційно» [4, с. 237]).

Нетрадиційна класифікація частин мови в українському мовознавстві пов'язана із науковим доробком І. Вихованця [2] і представлена в сучасних вишівських підручниках [1; 3]. Такий підхід передбачає виокремлення чотирьох семантико-граматичних класів слів: два центральні (іменник і дієслово), які формують граматичну основу речення, та два периферійні (прикметник і прислівник). Кількісні числівники у цій класифікації за морфологічною схожістю потрапляють до класу іменників, порядкові – до класу прикметників. Займенники різних розрядів відповідно до морфологічної схожості закріпилися за класами прикметників, іменників, прислівників. Службові слова у нетрадиційній класифікації кваліфікують як «синтаксичні аналітичні морфеми» [2, с. 25]. Цікавою є позиція І. Вихованця і щодо вигуків, які, на його думку, не належать до слів та морфем, оскільки не мають притаманного їм лексичного значення і семантики відношень. Дослідник пропонує винести вигуки за межі морфології, оскільки вони «становлять периферію речення як основної синтаксичної одиниці» [2, с. 25], для якої обов'язковою ознакою є інтонація.

Як засвідчив матеріал джерельної бази, систематизований на засадах традиційної класифікації частин мови, найчастотнішими репрезентантами емоцій персонажів у романі «Не озирайся і мовчи» виявилися дієслова (67, 6%).

Вони переважно називають такі негативні емоції, як гнів («*він злостився ні на кого та водночас на всіх*» (с. 31)) та переляк («*Він **перелякався**, коли побачив Юлю Гришину, проте жалю чи відрази не відчув*» (с. 17); «... *проте **лякався** цих думок і вперто виштовхував їх зі свідомості*» (с. 19)). Психоемоційні стани Марка та його однолітків – «емоційні гойдалки», які «накривають» підлітків через ситуації, в які вони потрапляють. Для Марка – це цькування, фізичне насилля з боку однокласників, проблеми та пригоди у паралельному світі, абсолютне непорозуміння з оточенням. Для Соні – це стосунки з її батьком, відсутність підтримки від дорослих та ін. Для Артема Бродового, що бив Марка, – це смерть його близького друга та самогубство колишньої дівчини. Непривітний світ породжує жорстокість та агресивність підлітків.

Крім того, з-поміж виявлених дієслів значну частину (65, 3%) становлять морфологічні одиниці, які вказують на міміку й жести персонажів, що засвідчують байдужість («*Марк **знизав плечима** та підтягнув ковдру до підборіддя*» (с. 5)), гнів («*Марк **насунився** та мотнув головою*» (с. 6)), печаль («*Привид розгубленої посмішки майнув стомленим обличчям*» (с. 8)), переляк («*Уловивши невиразний силует, що відокремився від найщільніших тіней у підліску та метнувся напереріз машині, хлопець **сіпнувся**...*» (с. 13)) підлітків. Помітили, що більшість із таких вербалізаторів емоцій – дієслова у формі дійсного способу. Проте натрапляємо й на безособові дієслова у такій позиції («*Його **трусило** чи то з ляку, чи то з холоду*» (с. 13)).

Звернімо увагу, що при дієсловах цієї групи важливу роль в ідентифікації емоцій відіграють детермінантні компоненти, найчастотнішими з-поміж яких виявилися прислівники *перелякано* (13 одиниць), *сердито* (18 одиниць), *здивовано* (13 одиниць), що, очевидно, пов'язано зі змістом художнього тексту, у якому натрапляємо на страшні епізоди, які переживають персонажі і які викликають у них страх, злість, здивування.

Серед виокремлених дієслів 21, 8% становлять морфологічні одиниці, що відображають особливості мовлення підлітків у відповідному психоемоційному стані, наприклад: «*Яна перелякано **скрикнула**, Віктор інстинктивно вдарив по гальмах, учепившись руками в кермо*» (с. 13); «*Щойно світло фар витяглося вздовж осі дороги, Яна оглушливо **кавкнула** й затулила обличчя руками*» (с. 15); «*—Паскудство, — **прошипів** Віктор...*» (с. 16); «*Марк побачив таксиста, який, затинаячись, несамовито **горлав** у телефон на іншому боці вулиці...*» (с. 21).

Щодо особливостей функціонування дієслів у романі Макса Кідрука, то помітили, що у напружених фрагментах автор виносить дієслівний репрезентант емоцій в окреме речення – парцелят, який комунікативно увиразнює його, як у таких прикладах: «*Це заливало груди огидним почуттям безсилля. **Розчаровувало***» (с. 7); «*Потреби обманювати не було, але й сказати правду він не міг. **Соромився***» (с. 9).

Іменники-вербалізатори емоцій (12, 1%) у романі «Не озирайся і мовчи» називають переважно такі психоемоційні стани підлітків, як переляк («*Його трусило чи то з ляку, чи то з холоду*» (с. 13); «*... а в просякнутому **панікою**, метушливому бедламі, на який перетворилася 15 школа після звістки про самогубство Гришиної, не знайшлося нікого, хто хотів би паритися перестановкою уроків*» (с. 22)) та гнів («*... та з якимось дивним виразом – чи то подиву, чи то **роздратування** – на лиці перевів його на Арсена*» (с. 24); «*... а тоді відчув, як у грудях розростається пекуча образа і якась безформна, несфокусована **злість***» (с. 31)). Такі морфологічні одиниці відтворюють непрості будні підлітка, якого постійно принижують і цькують, внаслідок чого переляк, образа та гнів стають його звичними емоціями, які й спонукатимуть згодом Марка до пошуку паралельного світу.

Виразним експлікатором психоемоційних станів персонажів роману Макса Кідрука серед іменників виявилася група лексем на позначення кольору. Вони помітно посилюють гнітюче враження читача від пережитих разом із героями

роману подій. Закономірно, що найчастіше в романі натрапляємо на іменник *чорнота* («*Ніч розчавила червону смужку над горизонтом, і тепер підсвічене вогнями місто мовби зависло в **чорноті***» (с. 9); «*За десять метрів від автомобіля дерева обабіч дороги, сніг і навіть сама траса зникали, неначе провалюючись у наповнену завиванням вітру **чорноту***» (с. 14)), який влучно передає стан загнаного в глухий кут підлітка, який у цій чорноті світу дійсності не знаходить тих, хто прийшов би на допомогу, підтримав, даючи світло надії.

Найменшим за чисельністю морфологічним класом одиниць, що презентують психоемоційні стани персонажів роману «Не озирайся і мовчи», виявилися прикметники й дієприкметники (6, 8%). Вони переважно вжиті при іменнику *погляд*, увиразнюючи та звужуючи його смисл у відповідному контексті: «*Арсен провів його **тоскним** поглядом, а потім повернувся до невістки*» (с. 27); «*Яна штрикнула його **сердитим** поглядом*» (с. 26); «*Марк провів **понури**м поглядом обох, аж поки вони не зникли за дверима...*» (с. 31); «*Яна штрикнула **роздратованим** поглядом чоловіка*» (с. 25); «*...усі, хто піднімався танком, кидали на нього скоса **насторожені** погляди й старанно обходили стороною*» (с. 30).

Чисельну перевагу прикметників виявили у частині, де розповідається про батька Соні, який багато пив і внаслідок цього часто бив дівчину. Вони вдало фіксують його настрій: «*Виникли проблеми зі сном, чоловік став **дратівливим та агресивним**.... Наступного дня йому було соромно, він слізно просив його вибачити, та поза тим... почувався **батьорим** і відпочилим. ... Тієї п'ятниці Ігор прокинувся у **препаскудному** настрої ...*» (с. 424). Звернімо увагу, що такі прикметники переважно є предикативними (входять до складу присудка). Останній же приклад демонструє прикметник-вербалізатор емоцій батька Соні, вжитий у формі найвищого ступеня порівняння (префікс *пре-* помітно посилює виявлену негативну емоцію).

Специфіку займенників, що вказують на емоційні стани підлітків у романі, здебільшого визначає категорія числа. Вони в художніх діалогах Макса Кідрука виконують роль вербалізаторів емоцій за підтримки номінантів міміки, жестів та інтонації реплік персонажів:

– *Він не поїв, – зрештою тихо промовив Арсен.*

Яна звела брови.

– **Ви** не чули, яким тоном він розмовляв зі мною?» (с. 25).

Серед лексико-граматичних класів слів, що вказують на емоції персонажів, виявили й вигуки, які переважно передають гнів («–**А-а...** – *верхня губа інстинктивно задерлась, оголивши верхні зуби*» (с. 15)), переляк («– **Hi-i-i!!!** – *верескнула вона, повиснувши на дідовій руці. – Не чіпайте ліфт!*» (с. 411)), рідше – радість («**Клас!** – *Дівчина схопила аркуші, розгорнула, пробіглася очима по написаному*» (с. 18)). Такі вигуки не лише передають відповідну емоцію, а й, підтримуючи інші їх морфологічні вербалізатори, влучно доповнюють майстерно виписані художні діалоги Макса Кідрука. Зауважимо, що для інтерпретації емоцій, які презентують вигуки, обов'язковим є контекст ситуації.

Оскільки роман «Не озирайся і мовчи» про підлітків і для підлітків, то нерідко натрапляємо на сленгові лексеми у мовленні персонажів та інші ненормативні одиниці (наприклад, лайливу лексику), які засвідчують стан злості чи переляку і представлені різними частинами мови. Наведемо приклади: «– **Параша пацаняча,** – *икнув через плече Орест. – Терлецька, не тупи!*» (с. 299); «... не міг збагнути, **якого дідька** батьки тієї бідолахи хочуть від його невістки на сина» (с. 8); «Справжні, **чорт забирай,** жахіття!» (с. 17); «... збрехавши, він більше не зможе спокійно дивитися в дзеркало, вважатиме себе **кінченим зрадником** чи щось таке» (с. 9) та ін.

Попри те, що концентрація слів різних частин мови в окремих фрагментах роману вдало демонструє психоемоційні стани підлітків, найвиразнішими

виявилися художні діалоги Макса Кідрука, у яких він з цією метою скористався словами різних лексико-граматичних класів, як у такому уривку:

– Я заходив до... – й аж **зубами клацнув із розпачу**. Він хотів сказати, що заходив до друга, та надто пізно збагнув, що після переїзду друзів у цій частині Рівного в нього ще не з'явилося.

– До кого? – Яна намагалася **посміхатися**, та попри це мала такий вигляд, **ніби проковтнула павука** й тепер чекає на відповідь, чи був він отруйним.

Марк **звів очі**. Мамин **погляд тиснув**, як приставлений до лоба палець. Раптом щось **чорне** зринуло в його грудях і **звузило погляд**. Хлопець **насунився і труснув головою** так, ніби у вухо потрапила вода.

– Ні до кого! – несподівано для самого себе він **гаркнув так голосно**, що Яна **відсахнулася**. Її долоня **смикнулася**, зачепила виделку, і та, гучно дзенькнувши, впала на підлогу.

– Марку? – **Брови здивилися дугами**.

– **Відчепись від мене!** – **закричав хлопець**. – Чого ти **пристала?! Я ні до кого не ходив!**

Жінка **розгублено закліпала**. Шукаючи підтримки, подивилася на Віктора. Чоловік **сердито вступився** у сина, проте не озвався та з якимось дивним виразом – чи то **подиву**, чи то **роздратування** – на лиці перевів його на Арсена. Дід продовжував жувати вівсянку так, наче нічого не відбулося. Наче взагалі сидів на кухні сам.

Янина **розгубленість** швидко поступилася **гострому невдоволенню**.

– Це що таке?!

Марк відсунув тарілку з кашею та **підхопився**. **Чорна хвиля** спала, зі щік на шию **поповзли червоні плями** – він сам не знав, що це таке.

– Мені треба до школи, – **зіщулившись**, зронив хлопець.

– **Стій!** – **Гукнула Яна»** (с. 24).

Прикметно, що концентрація морфологічних вербалізаторів емоцій підлітків виявлена в середині та в кінці роману. Очевидно, це пов'язано із жанровою особливістю трилера. Закономірно, що Марк, намагаючись зрозуміти паралельний світ, у якому трапляються страшні речі, виявляє найбільшу кількість негативних емоцій. Тоді як у фрагментах, де представлені міркування Марка та його дідуся про науку, листування із Сонею, дослідження паралельного світу в газетах та ін., таких вербалізаторів емоцій виявлено значно менше.

Виразним репрезентантом емоційних станів підлітків у романі виявилися і граматичні категорії слів різних частин мови. З-поміж дієслівних вербалізаторів емоцій у романі Макса Кідрука найвиразнішою є категорія способу. Саме завдяки домінанті дієслів наказового способу у репліках персонажів автор передає їх переживання, що сприяє розумінню ідейно-художнього задуму Макса Кідрука, який у назву роману не випадково виносить два дієслова наказового способу. Дієслівний заклик *Мовчи* у назві роману – це не лише заборона говорити у ліфті до потойбічного світу, а й винесення на загальні сучасних проблем підлітків, заклик не мовчати і шукати тих, хто їх зрозуміє та підтримає.

Такі дієслова представлені і в репліках переляканої мами Марка: «*—Не виходь!*» (с. 13); «*—Розвертайся! Господи, на що ти чекаєш?! Поїхали звідси!*» (с. 16). Менш категоричною (у формі прохання) сприймається репліка дідуся Марка, який один із оточення підлітка розуміє та підтримує його, закликаючи до цього й інших: «*Спробуйте уявити, як йому хочеться мати вигляд дорослого, бути, як усі...*» (с. 27). Невипадково в репліках дідуся натрапляємо на номінації, якими він послуговується, адресуючи мовлення своєму онукові (хлопчак), як у таких прикладах: «... роблячи *хлопчак* схожим на маленького витрішкуватого лорі» (с. 5); «... *хлопчак* схожий радше на набундючене совеня» (с. 6) та ін. Прихильне ставлення до старенького демонструє і Марк («*Чому дідусь, а не батько?*» (с. 10); «*Дідусь* у звичній ненав'язливо-виваженій манері пояснив, що *таке смерть*» (с. 10)).

Виразною в контексті порушеної проблеми є і категорія числа займенників, підтримана іншими вербалізаторами емоцій, як у таких прикладах: «— *Чого тобі?* — ховаючи *переляк*, Марк намагався *говорити виклично*, проте голос *зрадливо ламався та тремтів*» (с. 36); «...малий, *ти стрьомний!* — Він *говорив голосно*, щоби Марк почув, але звучав так, *наче щойно отримав копняка під зад*» (с. 37). Вибір *ти/ви* у спілкуванні підлітків зазвичай визначають два чинники: соціальний статус адресата та ставлення до нього. У художніх діалогах Макса Кідрука переважно реалізовується останній.

Висновки. У романі «Не озирайся і мовчи», який автор визначає як «позажанровий», а дослідники виявляють у ньому ознаки містичного та психологічного трилера, виразними вербалізаторами емоцій підлітків є слова різних частин мови, проте найчастотнішими серед них виявилися дієслова та прислівники. Прикметники і дієприкметники при іменникових вербалізаторах емоцій, а також прислівники при дієслівних помітно увиразнюють їх, забезпечуючи однозначну інтерпретацію. У художніх діалогах Макса Кідрука переважають такі емоційні стани Марка і його однолітків, як переляк і злість, доволі рідко трапляються номінанти таких емоцій, як радість, захоплення, повага. З-поміж граматичних категорій виразними виявились дієслівна категорія способу та займенникова числа, які найчастіше передають негативні емоції.

Морфологічні вербалізатори емоцій підлітків у романі «Не озирайся і мовчи» влучно підтримані графемними та морфемними засобами, а також інтонаційно. Усе це дозволило читачам роману Макса Кідрука не лише пережити усі перипетії разом із персонажами, а й відчувати себе повноцінними їх учасниками.

Література

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Київ : Либідь, 1993. 336 с.

2. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 255 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник. Київ : Академія, 2004. 335 с.
5. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : підручник для студентів філолог. спец. вузів . Київ : Вища шк., 1997. 493 с.
6. Давидюк Ю. Універсальні категорії художнього тексту. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 65. С. 229–232.
7. Кіцелюк С. А. Трилер «Не озирайся і мовчи» М. Кідрука як жанр підліткової літератури. URL: https://ukrlit-2017.blogspot.com/2018/02/blog-post_23.html
8. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія. Київ : Академія, 2007. Т. 2. 625 с.
9. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Вінниця : Поділля- 2000, 2003. 464 с.
10. Лілік О. О. Модифікації жанру трилера у творчості Макса Кідрука : матеріали і рекомендації до вивчення студентами-філологами. *Мільйон історій : поетика пригод у літературі та медіа* : матер. наук.-практ. конф. (Бердянськ, 2016). С. 97–99.
11. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : підруч. для студ-тів вузів, які вивч. дисцип. «Сучасна українська літературна мова». Київ : Вища шк., 1994. 413 с.
12. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

13. Чонка Т. С. Пізнавально-виховний аспект роману Максима Кідрука «Не озирайся і мовчи». URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/15419>

14. Юричко А. Соціально-психологічна проблематика роману Максима Кідрука «Не озирайся і мовчи». URL: <https://dspace.kmf/uz/ua/jspui/handle/123456789/3008>

Використані джерела

Макс Кідрук. Не озирайся і мовчи. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2024. 512 с.

ЗМІСТ

НА ПОШАНУ СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ
ПРОФЕСОРА КАЛЕНИКА ФЕДОРОВИЧА ШУЛЬЖУКА ТА
ПРОФЕСОРКИ ГАЛИНИ МИКОЛАЇВНИ ВОКАЛЬЧУК

Адах Наталія, Гаврилюк Наталія

ЗАВЖДИ В ПОШУКАХ НОВОГО: ТВОРЧОСВІТ ПРОФЕСОРА ГАЛИНИ
МИКОЛАЇВНИ ВОКАЛЬЧУК.....4

Ричагівська Юлія

ГРАМАТИЧНІ ОБРІЇ ПРОФЕСОРА КАЛЕНИКА ШУЛЬЖУКА.....13

РОЗДІЛ 1

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ГРАМАТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА
СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ЄС

Барчук Людмила

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС ЯК РОЗДІЛ ЛІНГВОСТИЛІСТИКИ.....20

Волос Наталія, Авдейчик Катерина

СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ З ОЗНАЧЕННЯМИ В РОМАНІ «ЗА СПИНОЮ»
ГАСЬКИ ШИЯН: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....25

Волос Наталія, Баковецька Дарина

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ СКЛАДНИХ
СПОЛУЧНИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ СТРУКТУРИ В
ТЕКСТАХ ТВОРІВ А. КОКОТЮХИ.....32

Волос Наталія, Сукало Тетяна

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ РЕЧЕНЬ У
ТВОРАХ НАТАЛІЇ ГУРНИЦЬКОЇ.....39

Шкарбан Тамара, Бабич Христина

СКЛАДНОСУРЯДНІ РЕЧЕННЯ У ПРОЗІ МАРІЇ МАТІОС.....47

Шульжук Наталія, Бальчаровська Богдана

МОРФОЛОГІЧНІ ВЕРБАЛІЗАТОРИ ЕМОЦІЙ У РОМАНІ «НЕ ОЗИРАЙСЯ І МОВЧИ» М. КІДРУКА.....	53
---	-----------

Шульжук Наталія, Пляшко Софія СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ СІМЕЙНОГО КОНФЛІКТУ В ПОВІСТІ «КАЙДАШЕВА СІМ'Я» І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО.....	66
---	-----------

Шульжук Наталія, Тарасюк Анастасія ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗВЕРТАНЬ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «МАРУСЯ ЧУРАЙ»)	78
---	-----------

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ В ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКАХ І ДИНАМІЦІ

Буян Софія ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНТЕРНЕТІ: СЛЕНГ, ЕМОДЗІ, МЕМИ,	93
--	-----------

Маслова Юлія РЕПРЕЗЕТАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІННОЇ ЛЕКСИКИ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ.....	98
--	-----------

Омельковець Руслана, Свірса Діана КОГНІТИВНО-ЛІНГВІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НОМІНАЦІЇ «БУДЯК ПОНИКЛИЙ» У ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ЕТНОСЕМІОТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	111
--	------------

Самсонік Інна СУЧАСНИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ.....	117
--	------------

Ясак Світлана ТИПОВІ АНОРМАТИВИ В МОВЛЕННІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА.....	124
---	------------

РОЗДІЛ 3

МОВНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Антончук Олександр

СУЧАСНИЙ ПІСЕННИЙ ДИСКУРС У МОВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....132

Жакун Людмила

**ФОРМУВАННЯ МОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ».....139**

Левкович Софія

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....145**

Левшунова Олена

**ЕСЕ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....150**

Павлюк Наталія

**ВПЛИВ МЕМІВ, РЕКЛАМИ Й ВІДЕО НА ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ У ШКОЛІ.....158**

РОЗДІЛ 4

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Білоконенко Людмила

МІЖКУЛЬТУРНІ ВІДМІННОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО КОНФЛІКТІВ.....174

Прохасько Маркіян

**ТЛУМАЧЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ ЯК РОБОТА АВТОРА З
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....182**

РОЗДІЛ 5
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ
СУСПІЛЬНИХ КРИЗ І ВИКЛИКІВ

Іванова Ольга

ВТІЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ КАТЕГОРІЙ У ПОВІСТІ-ПРИТЧІ
Р. БАХА «ЧАЙКА ДЖОНАТАН ЛІВІНГСТОН».....191

Носок Анастасія, Савенок Марія

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ХАТА В «КОБЗАРІ» ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....196

Оздемір Оксана

СИМВОЛІКА РОМАНУ ІЄНА БЕНКСА «ОСИНА ФАБРИКА».....206

ХРОНІКА

Совтис Наталія, Волос Наталія, Шкарбан Тамара

Всеукраїнська науково-практична конференція «УКРАЇНСЬКА МОВА В
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА СВІТОВОМУ ВИМІРАХ» (м. Рівне, 29 травня
2025 року).....212

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....223

ЗМІСТ.....225

Наукове видання

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць «Лінгвістичні студії молодих дослідників»

У збірнику збережено авторську орфографію і пунктуацію

Автори опублікованих матеріалів несуть повну
відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат, власних найменувань, статистичних та інших відомостей

Випуск 14

Головний редактор *Волос Н. П.*

Заступники головного редактора *Адах Н. А., Гаврилюк Н. В., Ричагівська Ю. Є.*

Відповідальна за випуск *Волос Н. П.*

Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. 2025. Вип. 14.
229 с.

Linguistic Studios of Young Researchers: A Collection of Scientific Papers. Rivne: RSUH. 2025.
Issue 14. 229 p.

This collection includes materials from a conference dedicated to the memory of Professor Kalenyk Shulzhuk and Professor Halyna Vokalchuk, including articles by young researchers and leading experts in philology and linguodidactics.

For scholars, teachers, graduate students, philology students, and schoolchildren.

This publication was produced as part of the research project "Linguistic Studios of Young Researchers" by the Department of Ukrainian Language and Slavic Studies at Rivne State Humanitarian University.

Адреса редколегії:

кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука
Рівненського державного гуманітарного університету, вул. Пластова, 31, м. Рівне, 33000.